

Taalrondes en de taal

Geïntegreerd taalonderwijs waar alles in zit

Willemijn Vernout volgde de opleiding tot consulent Taalvorming, waarbij ze leerde werken met taalrondes en het implementeren van taalrondes in het curriculum van de basisschool. Dit deed ze op montessorischool De KEIzer, waar ze heeft gekeken hoe deze taalrondes ingezet kunnen worden als aanvulling op de taalmethode. In dit artikel vertelt ze hoe je deze verbinding kunt leggen, zodat je zelf ook kunt gaan experimenteren met taalrondes bij je taalmethode.

TAls consulent Taalvorming werk je met taalrondes. Een taalronde is een werkeenheid met een doordachte opbouw van taalwerkvormen, waarbij in een korte tijdsspanne alle taaldomeinen aan bod komen, terwijl de inhoud van het taalgebruik voorop blijft staan. Anders gezegd: tijdens een taalronde zitten kinderen in de kring, terwijl er wordt verteld, geluisterd, geschreven en voorgelezen over dingen die kinderen zelf waarnemen, denken en meemaken. Belangrijk hierbij zijn de eigen ervaringen van kinderen. Laat ik dit illustreren aan de hand van een voorbeeld.

Met de kinderen van de bovenbouwgroep, bekijk ik het schilderij 'Stilleven met kazen' uit de Gouden Eeuw. De schilder, Floris Claesz van Dijk, heeft dit schilderij heel precies geschilderd. We praten over de details, zoals het kant van het tafelkleed dat heel fijntjes is weergegeven. Ook het glas dat op tafel staat lijkt wel gefotografeerd te zijn. Het gesprek over het schilderij vormt de eerste stap van de taalronde, over 'een keer dat ik iets heel precies gedaan heb'. In de vertelronde komen de kinderen met ei-

gen ervaringsverhalen. Een jongen vertelt bijvoorbeeld over een bordje dat hij een keer heeft laten vallen en toen heel precies moest lijmen. Daarna maken de kinderen elk een lijstje, waar ze dingen opschrijven die ze een keer heel precies gedaan hebben. Van dit lijstje kiezen ze één ding uit, waar ze in een tweetalgesprek aan hun buurman of buurvrouw over vertellen. De instructie die ze hierbij krijgen is: 'vertel de ervaring zo precies mogelijk, zodat de ander het plaatje in zijn hoofd voor zich ziet'. En voor de luisteraar: 'stel vragen om de ervaring helder te krijgen'. In de volgende stap schrijven de kinderen de zojuist vertelde ervaring op. Ze tekenen erbij wat ze heel precies gedaan hebben.

Inbedden in het onderwijs

Taalrondes zijn voor mij een prachtige, motiverende en gestructureerde manier om kinderen te leren schrijven, om ervaringen nog beeldender mondeling en schriftelijk te leren verwoorden, om de taal als gereedschap te leren gebruiken bij het uitdrukken van jezelf en vooral om kinderen plezier te laten krijgen in taal. Het is leuk en leer-

zaam ze incidenteel in te zetten, maar nog interessanter is het om ze structureel een plek in het (taal)onderwijs te geven. Op De KEIzer was deze vraag actueel en hier heb ik gekeken hoe we de taalrondes konden verbinden aan de taalmethode die ze net hadden aangeschaft, namelijk de methode Taal: doen! (Pelgrom, 2015). Als je zelf taalrondes wilt verbinden aan je taalmethode, zijn er in mijn optiek twee mogelijke manieren van integratie van taalrondes met taaldoelen uit de methode. Ik licht ze hieronder toe.

Vanuit taalrondes naar doelen in de methode

Je gebruikt hierbij de conceptteksten die de kinderen in een taalronde geschreven hebben. Je bedenkt dan eerst welke inhoudelijke vragen je kunt stellen aan de leerling die de tekst geschreven heeft en daarna welke feedback je op vormkwesties bij deze tekst kan geven. Daarna bekijk je welke onderdelen uit de taalmethode je het kind kunt aanraden om het verder te helpen, zowel wat betreft de inhoud als de vorm (spellings- en formuleringskwesties).

taalmethode

Hieronder twee voorbeelden van deze manier van integratie:

Voorbeeld 1

Vanuit de beschreven taalronde over 'een keer dat ik iets heel precies gedaan heb' kan de koppeling gemaakt worden naar een opdracht in groep 7 over 'doorvragen', waarbij kinderen oefenen met mondeling doorvragen. Na het maken van deze opdracht, bespreken de kinderen hun teksten met elkaar en vragen ze door op de ervaringen van de ander, om de ervaringen nog preciezer te kunnen beschrijven. Ze kunnen hierbij ook gebruik maken van een overzicht van de vijf 'W-vragen' uit de taalmethod.

Voorbeeld 2

Het valt je op dat een aantal kinderen in hun tekst nog weinig gebruik maakt van signaalwoorden als 'eerst', 'dan' en 'daarna'. In de taalmethod komt dit onderwerp terug in een aantal oefeningen met signaalwoorden en wanneer ze in te zetten zijn. Bij het herschrijven van de teksten passen de kinderen het geleerde toe, zodat ze hun teksten beter kunnen structureren.

Vanuit doelen uit de methode naar taalrondes

Je kunt er ook voor kiezen om een taalronde uit te voeren aan de hand van een doel uit de taalmethod. De taalronde wordt dan de werkvorm waarin aan de taaldoelen gewerkt wordt. Hierna volgen

twee voorbeelden van deze manier van integratie:

Voorbeeld 1

Kinderen in groep 7/8 hebben in de taalmethod geoefend met het zoeken naar synoniemen. Na deze oefening bied je de leerlingen een taalronde aan. De kinderen schrijven teksten en in de tekstbespreking daarna leg je de focus op het gebruik van mogelijke synoniemen. Kinderen vervangen drie woorden in hun eigen tekst door synoniemen. Beide versies van de tekst worden dan vergeleken met elkaar: zegt de tekst hetzelfde als vóór het inzetten van synoniemen? Zo komt ook betekenisonderhandeling tot stand.

Voorbeeld 2

In de middenbouw komt in de method het schrijven van informatieve teksten aan bod. De kinderen van groep 5 maken de opdracht uit de taalmethod, waarbij ze oefenen met het schriftelijk informeren van iemand. Dan volgt een taalronde, waarin het onderwerp van de informatieve tekst verder verkend wordt. De taalronde gaat over 'een keer dat ik ging fietsen en wat er toen gebeurde'. Van

hieruit schrijven de kinderen uiteindelijk een informatieve tekst over fietsen.

Motivatie gegarandeerd!

Er zijn dus verschillende mogelijkheden zijn om taalrondes met doelen uit de taalmethod te integreren. De concrete uitwerking hiervan kost tijd en het is noodzakelijk dat je goed zicht hebt op de verschillende leerlijnen taal. De opbrengst zal echter groot zijn: motiverend taalonderwijs waar alles in zit! Want zoals een leerling op De KElzer tegen mij zei: 'Ik vond het leuk, want normaal praten we hier nooit over met elkaar. Zo leer je andere dingen van je klasgenoten. En je leert ook nog alles heel precies op te schrijven.'

Willemijn Vernout werkt als docent Nederlands aan de pabo van Saxion in Deventer.

Bronnen

- Norden, S. van (2004). *Taal leren op eigen kracht. Taalverwerving op school met behulp van de werkwijze van taalvorming*. Assen: Van Gorcum.
- Norden, S. van (2014). *Iedereen kan leren schrijven. Schrijfplezier en schrijfvaardigheid in het basisonderwijs*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Pelgrom, E., Hendriksen, J. (2015). *Taal: doen! Een taallijn voor kinderen van 6 t.m 12 jaar*. Ave.ik.

www.taalvorming.nl